

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

Development of Effective Academic Management Practices for Vocational Education Institutes in Kalasin Province

รัชตรา สุวรรณษา¹, สาคร อัฒจักร²

Ratchatra Suwannasa¹, Sakorn Atthachakara²

Received: 20 December 2019

Revised: 9 February 2020

Accepted: 13 January 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล และพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 181 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าดัชนี PNI และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 0-8856-39541, อีเมล: ratchatra2531@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร. 043-754321, อีเมล: sakorn.a@msu.ac.th

¹ Master Student Major, Educational Administration and Development Faculty of Education, Mahasarakham University
Tel. 0-8856-39541, อีเมล: ratchatra2531@gmail.com

² Assistant professor, Department of Curriculum and Instruction Faculty of Education, Mahasarakham University
Tel. 043-754321, E-mail: sakorn.a@msu.ac.th

รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า งานสื่อการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมา คือ งานสาขาวิชา และงานวิทยบริการและห้องสมุดตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ การบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสถาบันการศึกษาทุกระดับ 2) จุดมุ่งหมาย เพื่อจัดทำกรอบและพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษา 3) กลไกการดำเนินงาน โดยใช้วงจรคุณภาพในการดำเนินงานวิชาการในแต่ละองค์ประกอบ รวมทั้งการกำหนดแนวทางการกำกับดูแล 4) แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล แบ่งออกเป็น 6 งาน ได้แก่ 4.1) งานสาขาวิชา มีการดำเนินงานโดยการวางแผนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ควบคุม กำกับ ติดตาม และปรับปรุงการทำงาน 4.2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยการจัดทำ การนำหลักสูตรไปใช้ การประกันคุณภาพ และมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเหมาะสม 4.3) งานวัดผลและประเมินผล มีการปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือ การบันทึกและการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4.4) งานวิทยบริการและห้องสมุด มีการวางแผนการจัดหาทรัพยากร จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้บริการ และการปรับปรุงการให้บริการ 4.5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ จัดผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ตรงตามความถนัดของสถานประกอบการ 4.6) งานสื่อการเรียนการสอน มีการวางแผนการจัดหาการใช้ การตรวจสอบคุณภาพ จัดระบบการให้บริการสื่อการเรียนการสอน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีการนิเทศติดตามงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานวิชาการ โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางพบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The research aimed to study current conditions desirable conditions and need of effective academic management practices and development of effective academic management practices for vocational education institutes in Kalasin province. This research was divided into 2 phases: phases 1: study current conditions desirable conditions and need of effective academic management practices for vocational education institutes in Kalasin province. samples were selected from administrators and teachers of vocational education institutes in Kalasin province totally 181 and phases 2: development of effective academic management practices for vocational education institutes in Kalasin ; province. focus group discussion the 7 professionals were group the of informants. The research instrument were evaluation form. The Statistics used for analyzing data were mean and standard deviation.

The result of the research revealed that:

1. The results of the current state of effective academic management practices. Were reported that the current state of effective academic management practices for vocational education institutes in Kalasin province were at amoderate level. Considering each side, it was found that most of them were in the middle level. Desirable conditions of effective academic management practices for vocational education institutes in Kalasin province were at high level and order of needs to developing guidelines on effective academic management practices for vocational education institutes in Kalasin province were in teaching aids are needed the most, followed by the department work. The academic resources and libraries.

2. The result of development of effective academic management practices for vocational education institutes in Kalasin province were 5 categories. The first category was the principle. academic management is particularly important for educational institutions at all levels. The second category was the purpose. To make the frame and developing guidelines on effective academic management practices for vocational education institutes. The third category was the mechanism the operation. Use deming cycle for academic management in each component and the regulatory guidelines. The fourth category was the effective academic management practices guidelines. The guidelines was divided into 6 factors. 1 was department work. There is operations by planning and teaching according to the curriculum, control, supervise, monitor and improve the work. 2 was teaching and learning curriculum development. Creating, implementation the curriculum, quality assurance and with appropriate curriculum updates. 3 was evaluation. With the improvement and development tools. Records and information management systems. 4 was the academic resources and libraries. Planned, resources supply, organize activities that promote the use of services and improve services. 5 was bilateral vocational education work. Memorandum of understanding with the establishment. students to practice experiences that meet the aptitude of the establishment. 6 was teaching aids. Procurement plan, quality inspection and learning media services. The fifth category were the conditions of success. school administrators have academic leadership. Supervision for academic work monitoring and improve academic performance. With the expert by focus group discussion were give the interest and get the benefit suggestion. The results of possibility, suitability of developing guidelines were at high level.

Keywords: Developing guidelines, Academic Management.

บทนำ

การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการฝึกอบรมวิชาชีพที่จัดในสถานศึกษาของรัฐ เอกชนหรือร่วมมือกับสถานประกอบการ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในฐานะที่เป็นองค์กรระดับชาติรับผิดชอบการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ ซึ่งจำเป็นต้องมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมีมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555ก) การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กรเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับมหาวิทยาลัยหรือระดับสถานศึกษา การที่จะดูว่าสถาบันใดมีมาตรฐานก็มักเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ เนื่องจากมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้นๆ งานวิชาการยังเน้นถึงการออกไปประกอบอาชีพได้ และเป็นงานที่รับผิดชอบต่อคุณภาพของพลเมืองที่จะออกไปช่วยพัฒนาประเทศในอนาคต สถานศึกษาต้องใส่ใจและตระหนักในภารกิจ รู้จักปรับปรุงตนเองรู้และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า ท้นต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังจะได้รับความไว้วางใจ การยอมรับนับถือจากชุมชน สังคม อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจต่อความสำเร็จในที่สุด (จิรวิทย์ มั่นคงวัฒนะ, 2556)

ในการบริหารงานวิชาการในสถาบันการอาชีวศึกษา ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายระเบียบบริหาร

ราชการกระทรวงศึกษาธิการ และกฎหมายระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา และภารกิจของสถานศึกษาในปัจจุบัน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งองค์ประกอบมีทั้งหมด 6 งาน ดังนี้ 1) งานแผนกวิชาที่เปิดสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดแผนการเรียน ตารางเรียน ตารางสอน มีติดตามการเรียนการสอนของนักศึกษาในแผนกวิชา และมีติดตามการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครูในแผนกวิชานั้นด้วย 2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบแผนการเรียน ตารางเรียน ตารางสอนร่วมกับแผนกวิชาที่เปิดสอน และมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) งานวัดผลและประเมินผล ซึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลประเมินผล กำกับ ดูแลการจัดการเรียนการสอน การเทียบโอนผลการเรียน ตรวจสอบการให้ระดับคะแนน การจัดทำข้อสอบมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อสอบ เก็บรักษารวมถึงการทำลายเอกสารการประเมินผลการเรียน และรวบรวมผลการเรียนส่งงาน 4) งานวิทยบริการและห้องสมุด ในด้านนี้เกี่ยวกับการให้บริการด้านการค้นคว้า ยืม คืนหนังสือ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิเคราะห์เลขหมู่หนังสือ จัดทำเครื่องช่วยค้น และให้บริการศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง 5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการทำหน้าที่จัดการศึกษาวิชาชีพร่วมกับสถานประกอบการ การจัดหาที่ฝึกงานให้กับนักเรียน นักศึกษา การจัดทำแผนการฝึกงาน คู่มือการฝึกงาน การนิเทศการฝึกงาน การประชุมสัมมนาครูฝึก ครูนิเทศ และวางแผนการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการ และ 6) งานสื่อการเรียนการสอน เป็นการทำหน้าที่ในการวางแผนจัดหาจัดทำและให้บริการด้านสื่อที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน สื่อทัศนูปกรณ์ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อ บำรุงรักษา

วัสดุอุปกรณ์ และห้องโสตทัศนศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552)

สถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (อศจ.) จัดอยู่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 คือ กลุ่มจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ โดยจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษานั้น มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน อย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม โดยเน้นความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ว่าการศึกษาวิชาชีพเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพให้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ มีสถานศึกษาในสังกัดทั่วทั้งจังหวัดจำนวน 6 แห่ง เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยจัดการเรียนการสอน 5 ประเภทวิชา มีสาขาวิชาให้เลือกเรียน 21 สาขาวิชา ซึ่งแยกตามประเภทสถานศึกษาดังนี้ 1) วิทยาลัยเทคนิค 2 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคเขาวง 2) วิทยาลัยการอาชีพ 3 แห่ง คือ วิทยาลัยการอาชีพห้วยผึ้ง วิทยาลัยการอาชีพคำม่วง วิทยาลัยการอาชีพหนองกุงศรี และ 3) วิทยาลัยสารพัดช่าง 1 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่างกาฬสินธุ์ ประเภทวิชาที่เปิดสอน ดังนี้ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ ประเภทวิชาคหกรรม ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

จากการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาที่ผ่านมา พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาผลิตบุคลากรไม่ได้มาตรฐานเชิงคุณภาพและปริมาณ และไม่สอดคล้องกับความต้องการ

ของการตลาดแรงงาน โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสมรรถนะการปฏิบัติงาน การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่ได้รับการสนับสนุนการดำเนินการเท่าที่ควร (คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา, 2555) นอกจากนี้พบว่า ยังขาดรูปแบบและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2555ข) และตรงกับข้อมูลของสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (อศจ.) จากผลการรายงานคุณภาพการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล มีส่วนทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำไปด้วย ดังนั้น ปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นหน้าที่ของทุกๆ ฝ่ายในโรงเรียน จะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถให้ครูเกิด ความรู้ ความเข้าใจ ในการทำงาน และร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล เพื่อยกระดับคุณภาพในการศึกษามากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องมีการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานให้เป็นไปตามระบบ ถ้าขาดระบบการบริหารที่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงานได้ ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในสถานศึกษา จึงขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษา เป็นสำคัญ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันการอาชีวศึกษา จึงได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำ

ไปสู่การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 340 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.29-0.91 และค่าความเชื่อมั่น (α) รายข้อเท่ากับ 0.96

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

1. การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) โดยผู้วิจัยได้เข้าศึกษาดูงาน พร้อมสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้เกี่ยวข้องจำนวน 9 คน ในสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเคราะห์บทสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการศึกษาเอกสาร การสังเกตสภาพแวดล้อม และสิ่งที่พบเห็นในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

2. การตรวจสอบยืนยัน/ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วดำเนินการประเมินแนวทางตามคู่มือที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น พร้อมนำข้อเสนอแนะของแนวทางการพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิไปจัดทำแนวทางการพัฒนาฉบับสมบูรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล และข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประเด็นข้อเสนอแนะการพัฒนาแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.10$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) และ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ งานสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ งานสาขาวิชา และงานวิทยบริการ และห้องสมุด ตามลำดับ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็นและลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
งานสาขาวิชา	3.08	0.37	ปานกลาง	4.30	0.42	มาก	0.40	2
งานพัฒนาหลักสูตร	3.15	0.51	ปานกลาง	4.26	0.43	มาก	0.35	5
งานวัดผลและประเมินผล	3.07	0.45	ปานกลาง	4.24	0.42	มาก	0.38	4
งานวิทยบริการและห้องสมุด	3.15	0.49	ปานกลาง	4.39	0.45	มาก	0.40	2
งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.23	0.49	ปานกลาง	4.37	0.48	มาก	0.35	5
งานสื่อการเรียนการสอน	2.91	0.36	ปานกลาง	4.29	0.44	มาก	0.47	1
โดยรวม	3.10	0.44	ปานกลาง	4.31	0.44	มาก	0.39	

2. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ การบริหารงานวิชาการในสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นภารกิจของสถานศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กร เป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ โดยที่ผ่านมาการบริหารงานวิชาการ ยังพบปัญหาการขาดรูปแบบและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) จุดมุ่งหมายเพื่อจัดทำกรอบและพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษา

อาชีวศึกษา 3) กลไกการดำเนินงาน ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยใช้วงจรคุณภาพในการดำเนินงานวิชาการในแต่ละองค์ประกอบ รวมทั้งการกำหนดแนวทางการกำกับดูแลเพื่อให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4) แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล แบ่งออกเป็น 6 งาน ได้แก่ 4.1) งานสาขาวิชา มีการดำเนินงานโดยการวางแผนการเรียนการสอนตามหลักสูตร ควบคุมกำกับ ติดตาม และปรับปรุงการทำงาน 4.2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยการจัดทำ การนำหลักสูตรไปใช้ การประกันคุณภาพ และมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเหมาะสม 4.3) งานวัดผลและประเมินผล มีการแต่งตั้งคณะทำงานใน

การใช้ ปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือ การบันทึกและ การจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการนำ ผลการวัดและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการ วัดและประเมินผล 4.4) งานวิทยบริการและห้องสมุด มีการวางแผนการจัดหาทรัพยากร จัดทำ ระบบยืม-คืน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้บริการ และการสอบถามความพึงพอใจเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการให้บริการ 4.5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีการวางแผนงาน จัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานประกอบการ จัดผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ตรงตามความถนัดของสถานประกอบการ ติดตามผู้เรียน และความพึงพอใจของสถานประกอบการต่อผู้เรียน 4.6) งานสื่อการเรียนการสอน มีการวางแผนการจัดหาการใช้ การตรวจสอบคุณภาพ จัดระบบการให้บริการ สื่อการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินความพึงพอใจของสื่อการเรียนการสอน และ 5) เจื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีทรัพยากรในการนำวิสัยทัศน์ที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการไปสู่ความสำเร็จ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการร่วมกัน มีการนิเทศติดตามงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานวิชาการโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทาง พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอแนะการนำแนวทางไปใช้งานว่า แนวทางการบริหารบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ควรนำวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) มาใช้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยการประชุมวางแผนการทำงาน เพื่อมอบหมายหน้าที่การทำงาน สร้างความเข้าใจและตระหนักใน ความสำคัญของการดำเนินงานวิชาการให้สำเร็จตามเป้าหมายร่วมกัน จัดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามี

ส่วนร่วมและนำไปสู่การทำงานเป็นทีม วางระบบ การนิเทศติดตามการปฏิบัติงานวิชาการจากผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา รวมไปถึงคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นระยะเวลา และต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบการทำงาน และหากพบข้อบกพร่องในการดำเนินงานวิชาการ จะได้นำผลการนิเทศติดตามไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการทำงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไปได้

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เรียงลำดับจากดัชนีความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ งานสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ งานสาขาวิชา และงานวิทยบริการและห้องสมุด ตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่าสถานศึกษามีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานของสถานศึกษา โดยอาศัยระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552 ซึ่งภารกิจของสถานศึกษาในปัจจุบัน กำหนดให้สถานศึกษาแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา, 2555ก) ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้ดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยเห็นได้จาก ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ซึ่งขณะเดียวกันสถานศึกษาอาชีวศึกษาก็ได้มีความพยายามที่จะพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของปรีชา โล่ห์ชัย (2556) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 2 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) กลไกการดำเนินงาน 4) แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผล แบ่งออกเป็น 6 งาน ได้แก่ 4.1) งานสาขาวิชา 4.2) งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน 4.3) งานวัดผลและประเมินผล 4.4) งานวิทยบริการและห้องสมุด 4.5) งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และ 4.6) งานสื่อการเรียนการสอน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีทรัพยากรในการนำวิสัยทัศน์ที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการไปสู่ความสำเร็จ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการร่วมกัน มีการนิเทศติดตามงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานวิชาการโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทาง พบว่า มีความเหมาะสมและความ

เป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้ อธิบายได้ว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละงาน ได้แก่ งานสาขาวิชา งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานวิทยบริการและห้องสมุด งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และงานสื่อการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) ประกอบกับการพัฒนาแนวทางที่ใช้กิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบ (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2545) คำนี้ถึงผลสำเร็จของการบริหารที่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างประหยัดเกิดผลรวดเร็ว (สถิต ชัยวรานนท์วนิช, 2553) ทำให้แนวทางที่พัฒนาขึ้นเป็นไปตามหลักการทางวิชาการ สอดคล้องกับการวิจัยของกองศรี แก้วกัลยา (2556) ได้ศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลและประเมินผล ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด และด้านงานสื่อการเรียนการสอน มีความคิดเห็นระดับปานกลาง 1 ด้าน คือด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2) การบริหารวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2 กลุ่ม คือสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ยกเว้นสถานศึกษาขนาดใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณารายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกขนาดของสถานศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของสุริย์พร บุญน้ำชู (2559) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ วิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการวิทยาลัยเทคนิคสัตหีบ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ 1) ด้านแผนกวิชา โดยการมอบหมายให้ครูสอนตามรายวิชาที่ตนเองถนัด ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อการเรียน การสอนที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดอบรมครูในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ตรงตามหลักสูตร 2) ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยการจัดอบรมครูให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร และระเบียบการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำเอกสารประกอบการสอน 3) ด้านงานวัดผลและประเมินผล โดยร่วมกันวางแผนและจัดระบบการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร และเหมาะสมกับนักเรียน นักศึกษา 4) ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด โดยการสำรวจความต้องการหนังสือสื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ จากบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้

ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้ผู้เรียนและครู และจัดอบรมบุคลากรในการให้บริการให้ได้มาตรฐาน 5) ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันวางแผนแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อยกระดับงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ โดยการปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านวิชาการมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานสื่อการเรียนการสอนที่มีความต้องการในการพัฒนามากที่สุด

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพทั้ง 6 ด้าน ไปใช้ในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ให้มีศักยภาพและพัฒนามากยิ่งขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- กองศรี แก้วกัลยา. (2556). การบริหารวิชาการเพื่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- คณะกรรมการการศึกษาฯ ฒิสภา. (2555). การอาชีวศึกษา ปัญหาที่ท้าทายของประเทศไทย. กรุงเทพฯ. สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- จิรวิทย์ มั่นคงวัฒน์. (2556). การบริหารสถาบันการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนเสม็ดจวนวิทยาคม.

- ปรีชา ไส้ชัย. (2556). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิฑูรย์ สิมะโชติ. (2545). คุณภาพคือการบูรณาการ. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สถิต ชัยวรรณทวินิช. (2553). ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). มาตรฐานการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555ก). คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: แผนกวิชาการพิมพ์ วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555ข). มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2559). โครงสร้างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรียพร บุญน้ำชู. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการวิทยาลัยเทคนิคสัตหีบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 10(11): 308.